

luut voor regisseurs van buiten het gezelschap: frisse wind voor een huis waar regie-inteelt jaren de leuze is geweest. Ulrich Greiff is nochtans al een gevestigde waarde: na Ibsen (*Spoken*) en twee Büchners (*Woyzeck* en *Danton's Dood*) is hij met *De Vader* reeds aan zijn vierde NTG-regie toe. I.t.t. de vorige producties, komt hij hier niet verder dan een degelijke mise-en-place. De regie- en decoraanduidingen van Strindberg worden trouw gevolgd en afen toe omgezet in sprekende beelden die de verhouding tussen de vader-ritmeester en de hem omringende personages juist visualiseren. Zo werkt bijvoorbeeld het spel met de steeds gesloten deuren die de vader als het ware omsingelen, hem tot gevangene van zijn eigen omgeving maken. Achter elke deur dreigt er immers een komplot. Er wordt een spanning opgebouwd tussen de rusteloosheid en achterdocht van de vader, en de voelbaar aanwezige personages achter de deuren. Dit leidt tot een crescendo: wanneer de crisis haar climax bereikt, gluren er vanachter elk deur getuigen mee. Als de ritmeester (letterlijk) ingepakt zit in een dwangbuis lost dit spanningsveld zich op en staan de deuren wijd open.

De Vader is een stuk dat wortelt in de traditie van het burgerlijk naturalisme. De NTG-versie sluit qua speelstijl hier nauw bij aan en dat is vandaag een probleem. Jef Demedts leeft zich totaal in als vader en trekt alle registers open van zijn naturalistisch spelklavier. Elke afstand tegenover de rol is zoek. Demedts wil de sympathie wekken van zijn publiek en speelt de meest negatieve facetten van zijn personage weg (zijn vrouwenhaat en dominantie, zijn beladen verleden, zijn vakidiotie,...). Ook het berustende element ontbreekt te veel: de ritmeester als rationeel denkend wetenschapper die inzicht verwerft, conclusies trekt en gelaten zijn lot aanvaardt waarop zijn dood dan logisch volgt. Wat Demedts aan nuance wist in te bouwen in *De Koning sterft* lijkt plots verdwenen. Dit over-impulsief acteren doet denken aan een vergelijkbare hoofdrol die hij speelde in *De Laatste* van Maxim Gorki (NTG 1978-'79). Waar was de regisseur om zoveel overdreven inleving in te nemen?

Daartegenover staat dan Magda Cnudde die als Laura een buitengewoon sterke acteerprestatie neerzet. De onbewogen manier waarop zij het wrede, onmeedogenloze, koelberekende karakter van de vrouw weet te incarneren is fascinerend: zij houdt zichzelf perfect in de hand waardoor haar personage, ondanks het monsterachtige van haar daden, toch menselijk geloofwaardig blijft. Indrukwekkend. Chris Boni als de oude min en Roger Bolders als de opportune dominee fungeren vooral als klankbord voor de impulsieve ritmeester maar laten zich toch niet meeslepen in het spel van Demedts. Herman Coessens als dokter bewijst nog maar eens dat hij niet kan bewegen: zijn laarzen lijken wel twee

maten te groot.

Een laatste bedenking in verband met het acteren: de rol van Bertha, de dochter, wordt gespeeld door Maureen Sellier, wellicht de meest getalenteerde (?) studente van het Gentse Conservatorium, of beter de NTG-school. Haar schaaachtige zeggings en houterig-statische acteerwijze doen haar personage van 17-jarig meisje totaal onnatuurlijk overkomen. Zelfs is daar niet alleen verantwoordelijk voor, al etaleert zij wel alles wat acteren niet mag zijn. Als dat op het Conservatorium geleerd wordt dan blijf je daar met je talent beter weg.

Ulrich Greiff heeft met *De Vader* een steriele museumvoorstelling afgeleverd door een tekstgetrouwe lezing van Strindberg te koppelen aan een voorbijgestreefde naturalistische speelstijl. Een actualiserend regieconcept had dit stuk zeker boeiender relevant kunnen maken. Nu blijft de potentiële rijkdom van de tekst echter onder het stof zitten.

Alex Mallems

DE VADER

auteur: August Strindberg; vertaling: Karst Woudstra; groep: NTG; regie: Ulrich Greiff; decor en kostuums: Michel Gerd Peter; belichting: Jan Gheysens; spelers: Jef Demedts, Magda Cnudde, Maureen Sellier, Herman Coessens, Roger Bolders, Chris Boni, Guido Van Den Berghe, Dirk Roofthoof.

Théâtre de la Salamandre Tourcoing

Une Station Service

Rijsel-Tourcoing: een gebied tegen de Belgische grens aan, dat theatraal bestreken wordt door het Théâtre de la Salamandre, zonder enige twijfel één van de interessantste Franse gezelschappen van dit moment. Bij La Salamandre valt telkens de totale inzet van alle betrokken medewerkers op. Dit gezelschap kan zich de luxe permitteren om slechts twee voorstellingen per jaar te brengen, maar de afgeleverde produkten stralen dan ook telkens een heel bijzondere kwaliteit uit. Dat is allemaal te danken aan het talent van de twee huisregisseurs Alain Milianti en Gildas Bourdet.

Bourdet is een veelzijdig iemand, die nu voor de tweede maal een toneeltekst heeft geschreven. Bourdet is voor zowel *Le Saperleau* als voor *Une Station Service* uitgegaan van de typische Franse komedie, maar telkens heeft hij deze traditionele vorm volledig doorbroken en naar zijn hand gezet. *Le Saperleau* was een lange stijlsoefening in het spelen met een zelfbedachte taal. Voor *Une Station Service* is hij dichter bij de boulevardkomedie gebleven: op een bepaalde plek ontmoeten een

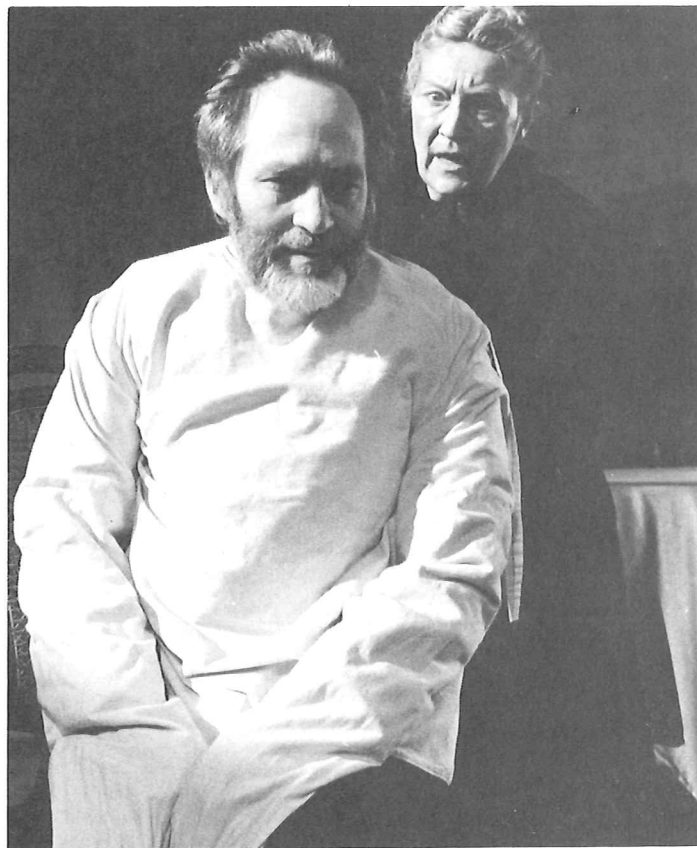
reeks wat buitenissige mensen elkaar. Er zijn geheimen, er zijn misverstanden, er zijn komplotten. Maar deze vertelstof dient enkel als een functioneel raam: door de invulling krijgt alles een heel andere, diepere betekenis.

Vooreerst bepaalt de keuze van de plek in grote mate het klimaat van de voorstelling: Bourdet koos een garage die niet meer rendeert omdat de weg afgesneden werd voor de aanleg van een vliegveld. Meteen staan we voor een situatie vol bittere connotaties: een vergane welstand, de concurrentie tussen verschillende symbolen van de maatschappelijke vooruitgang (auto tegen vliegtuig), levens die plotseling nutteloos worden.

Daarnaast heeft Bourdet een familie gekozen, waarbij de echtgenoot, jaren geleden, onverwachts beslist heeft om het huis te verlaten en zich te gaan uitleven in de schilderkunst. Twee principes staan tegenover elkaar: de praktische moeder tegenover de onverantwoordelijke vader. Daartussen staan de kinderen. Ieder van hen zal in zijn eigen leven moeten kiezen tussen de verantwoordelijkheid en het frisse leven. Bourdet heeft de actie van het stuk geplaatst op het ogenblik dat de vader, als een oude man, terugkeert en zijn kinderen dwingt tot een keuze tussen beide principes. Het gaat dus onder meer over de pijn van de liefde, over de keuze tussen twee regimes (het ernstige patriarchaat of het speelse patriarchaat). Wanneer alles is uitgewoed (in een reeks emotionele, pijnlijke en toch komische conflicten) besluit de moeder om de garage definitief te verkopen. Plots klinkt er een andere belangrijke toneelecho uit de tekst op: dit is een hedendaagse *Kersentuin*. Het boulevardtheater laat zich heerlijk kruisen met Tsjechov.

Bourdet staat zelf in voor de regie. Hier herkent men zijn karakteristieke stijl: het decor is pijnlijk realistisch: er zijn zelfs boomwortels die het asfalten wegdek openduwen. Een vliegtuig stijgt 'werkelijk' in de verte op: het is een realistische illusie die alles te maken heeft met het magische van het theater, want de wonderlijke perfectie speelt in op een kinderlijke vreugde aan de verrassing.

In dat landschap plaatst Bourdet zeer precies omliggende figuren: ieder karakter drukt in elk detail van zijn kledij of zijn kapsel zijn sociale functie uit. Deze verschillen worden zo sterk beklemtoond dat een gewone conversatie vanzelf een grote innerlijke spanning krijgt: het zijn steeds verschillende universums die met elkaar in botsing treden. Maar de mimesis wordt net wat geweld aangedaan, zodat het realistische gebaar uitvergroot wordt en betekenisdragend wordt. Het 'nadoen' leidt steeds tot een 'laten zien'. Bourdet bereikt dit effect door van zijn acteurs een sterke lichamelijke inzet te vergen. De teksten worden gezegd alsof ieders leven er van afhangt, de scène wordt opgeladen met conflictueuze energieën. Dat leidt tot prachtige ruziescènes.

De Vader (NTG / Jef Demedts, Chris Boni) foto Monsaert